

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte fredag den 30. juni 1950 kl. 13.

Møtet ble ledet av formannen, **F i n n M o e**.

Tilstede:

Hambro, Klippenvåg, Konrad Knudsen, Lavik, Finn Moe, Moseid, Sven Nielsen, Selvik, Strøm, Torp, Utheim, Neri Valen, Johan Wiik, Natvig Pedersen, Kjøs, Bratteli, Hegna, Øen (for Lothe), Wright (for Smitt Ingebretsen), Vatnaland.

Videre var tilstede:

Statsminister Gerhardsen, utenriksminister Lange, utenriksråd Skylstad, ekspedisjonssjef Anker, statssekretær Dag Bryn og byråsjef Sivert Nilsen.

Formannen: Vi fortsetter behandlingen av den sak vi holdt på med igår. Medlemmene vil på sitt bord finne et utkast til en innstilling. Jeg gjør oppmerksom på at selve utkastet til fullmakt er et forslag fra Regjeringen, som vi ble enig om. Dette utkast er foreløpig satt opp som en innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite. Det er gjort fordi jeg har forstått at stemningen mest er for at dette skal skje i et åpent møte, og det er da spørsmål om ikke en alminnelig innstilling fra denne komite vil være det som vekker minst oppsikt. Men det kan jo godt tenkes at dette kan komme som forslag fra presidentskapet, som det jo var tale om igår, og jeg tror derfor at det vil være fordelaktig at vi avgjør det spørsmål først, for det har jo en viss betydning for hvordan teksten skal være formulert. Så kommer vi da tilbake til selve teksten etterpå.

Natvig Pedersen: Jeg hadde opprinnelig tenkt at en sak som denne kanskje burde komme som en innstilling fra presidentskapet, men det spiller jo ikke noen vesentlig rolle, så hvis det her er stemning for å levere innstillingen fra denne komite som jo har behandlet saken, har jeg ingen innvendinger å gjøre mot det.

Utheim: Jeg ville finne det ønskelig at man rent rutinemessig kom over i den ordning at når Stortinget slutter, gis der en fullmakt til Regjeringen – det som ble omtalt igår som den svenske ordning. Derfor synes jeg det er riktig at dette likesom blir den siste innstilling utenrikskomiteen fremlegger før Stortinget slutter. Som sagt ville jeg gjerne at vi skulle komme over i den rent rutinemessige ordning at hvert Storting når det slutter, gir Regjeringen den fullmakt som den må ha om ting hender som gjør det nødvendig å skride inn mens Stortinget ikke er samlet.

Torp: Det blir vel komiteen som avgir innstillingen til Stortinget. Hvis presidentskapet vil gjøre det, er det naturligvis en ordning som er tillatt ifølge reglementet, i og for seg, og jeg må si at jeg ikke er sikker på hva jeg synes enda, men da jeg leste dette igjennom, forekom det meg naturlig at komiteen skulle avgi innstillingen, siden den er samlet.

Hambro: Jeg anser det ikke for å ha noen vesentlig betydning om innstillingen blir avgitt av komiteen eller av presidentskapet, men formen for innstillingen har jo en viss betydning, og det ene er uløselig knyttet til det annet. Jeg vil gjerne ha sagt at jeg ikke er noe begeistret for å ha denne lange formen, jeg synes det er unødvendig å gjenta alle disse punktene fra 1948. Det må være tilstrekkelig å si at «I møte 10. desember 1948 ga Stortinget Regjeringen fullmakt til å treffe de nødvendige beredskapstiltak inntil 30. juni 1950. Denne fullmakt foreslåes nu fornyet således» Å trykke opp hele det der, synes jeg er overflødig, og alt som er overflødig i denne sak er av det onde. Jo kortere man gjør det, desto bedre synes jeg det er. Enhver som vil kan jo slå etter. Men man understreker unødig det tidsbestemte i den gamle fullmakt og det litt ekstraordinære i den nye på denne måte. Hvis man tar det som en ganske kurant ting, tror jeg det er bedre.

Formannen: Kan jeg da gå ut fra at vi betrakter dette som en innstilling fra den utvidede utenrikskomite? Ingen har uttalt seg mot det, og det ansees som vedtatt.

Torp: Da jeg leste dette, virket det på meg på samme måte som på hr. Hambro såvidt jeg forstår. Det som er det viktige å få frem, er at man ga denne fullmakten den 10. desember 1948 med sikte på den situasjon som da forelå, og ikke å ramse opp igjen det den inneholdt. Man kan trekke det sammen, og si at fullmakten fornyes, og ta inn det som kommer til. Og likeledes at man her på side 2 holder den samme rytme, for å bruke det uttrykk. «Komiteen går ut fra at hvis Stortinget er samlet» - der synes jeg ikke det er nødvendig å ha med «hvis Stortinget er samlet.» Det kan stå: «Regjeringen vil så snart råd er forelegge Stortinget forslag om dekning av utgiftene som er forbundet med tiltakene.» - Så kommer det: «Hvis Stortinget ikke er samlet, regner komiteen med ...» Her kan man si: «Komiteen går ut fra at Stortingets presidentskap vil avgjøre når Stortinget påny skal tre sammen ...» eller noe i den retning. Jeg synes man kunne gå like på det.

Moseid: Jeg er enig med hr. Hambro i hva han fremholdt om formen, at det er overflødig i detalj å ta inn den fullmakt som er gitt. Det er nok å gjengi at denne fullmakten er gitt og løper ut 1. juli og at den derfor må fornyes. Jeg har ikke noe imot det.

Når det gjelder det hr. Torp var inne på, vil jeg gjerne ha en endring slik at når Stortinget er samlet, er det ikke bare dekningen som forelegges, men også de tiltak som treffes, slik at der alltid er nøye kontakt mellom regjering og storting når der er anledning til det – og det samme gjelder for såvidt også når Stortinget *blir* sammenkalt.

Personlig ser jeg det slik at der er sterke grunner som taler for at Stortinget ikke går fra hverandre. Jeg vil ikke oppta noe forslag om det, derimot vil jeg fremholde at det vil være helt galt å gå ut fra som gitt at Stortinget først skal tre sammen i slutten av oktober. Jeg mener en må være fullt fortrolig med den tanke at

det nårsomhelst kan foreligge en slik situasjon at det er riktig å innkalle Stortinget. Personlig har jeg ikke den oppfatning at vårt land i øyeblikket er i livsfare, men på den annen side er det fare for at Sovjet ved rent formelt å holde seg utenfor, vil sørge for at den uroen som vi nu har mangesteds i verden vil bli utnyttet til krigshandlinger, og da kan vi risikere å få en forferdelig vanskelig og farlig situasjon, selv om det ikke blir erklært en verdenskrig. Jeg mener derfor at det er all grunn for presidentskapet til å være oppmerksom på at forholdene meget snart kan være slike at det er nødvendig å kalle inn Stortinget.

Natvig Pedersen: Jeg tror det er et klokt råd hr. Hambro er kommet med her om redigeringen, og at det faktisk vil være en forbedring. At man altså simpelthen sier i innledningen at i møte 10. desember 1948 ga Stortinget Regjeringen fullmakt om ekstraordinære beredskapstiltak o.s.v. – Dermed får man samtidig slått fast at dette med ekstraordinære beredskapstiltak har vi hatt nu i 2 år. Og at man så kort og godt fortsetter: «Da denne fullmakt går ut den 30. juni, forlenges fullmakten inntil videre således ...»

Med hensyn til de tre punktene som der er satt opp, kan jeg være enig i dem, idet jeg går ut fra at hovedsaken her er at Regjeringen har *tilstrekkelige* fullmakter. Men for det tredje punkts vedkommende ville jeg foretrekke at man simpelthen sa: «Andre beredskapstiltak som ansees nødvendige, kan settes i verk.»

Når det gjelder det siste punkt: «Hvis Stortinget ikke er samlet, regner komiteen med ...» så er jo det en selvfølge, og min reaksjon på det var at det var det i grunnen ikke nødvendig å ha med. Og det er jo en spesiell selvfølge at presidentskapet i denne tid vil være helt oppmerksom på at en kan komme til å måtte innkalle Stortinget på meget kort varsel, men hvis man absolutt skulle ha det med, tror jeg det ville være bedre å gjøre det i den form som hr. Torp nevnte: «Komiteen går ut fra at Stortingets presidentskap vil treffe avgjørelse om når Stortinget skal innkalles.»

Utheim: Med hensyn til innledningen av hele innstillingen slutter jeg meg til bemerkningene fra hr. Hambro og nu sist fra stortingspresidenten og hr. Moseid, men når jeg ser på formuleringen av den nye fullmakt så står der: «Da den fullmakt som var gitt i dette møte løper ut den 30. juni 1950, forlenges fullmakten inntil videre således» Jeg ville foretrekke at den setningen lød slik: «Da den fullmakt som er gitt i dette vedtak løper ut den 30. juni 1950, forlenges fullmakten inntil Stortinget samles således» jeg foreslår det slik fordi jeg meget gjerne vil komme over i den rent rutinemessige ting at når et Storting slutter, gir man Regjeringen en slik fullmakt. Det er mulig at formuleringen av de tre postene da ikke dekker det, men da vil jeg antyde at man i Regjeringen overveier – vi har ikke tid til det nå – en formelig nyredaksjon av den fullmakt som ethvert Storting når det slutter skal gi Regjeringen. Hvis man velger den fremgangsmåte, kan det som står på side 2 etter min mening sløyfes.

Bratteli: Jeg kan være enig med hr. Utheim i at en bør gjøre det til en rutinemessig sak hver gang når Stortinget går fra hverandre før sommerferien å vedta en slik fullmakt, men jeg vil for mitt vedkommende bestemt advare mot at en begrenser fullmakten til den tid Stortinget er fra hverandre. Jeg skal ikke gi noen utførlig begrunnelse for det, og jeg ser for min del ikke så dystert på den øyeblikkelige situasjon at jeg regner med at det i den nærmeste fremtid vil inntreffe forhold som gjør at Regjeringen får bruk for en slik fullmakt, men jeg vil til illustrasjon av det jeg her ønsker å si bare bruke et rent tenkt eksempel:

Hvis vårt land virkelig skulle bli overfalt, så ville det etter min oppfatning være lettsindig å gå ut fra som en selvsagt ting at en forsamling på 150 mann kunne utføre sine vanlige funksjoner. Selvfølgelig, når Stortinget er sammen og i den utstrekning det kan fungere, vil det også ta de oppgaver som tilligger Stortinget i sammenheng med de spørsmål som vi her drøfter, men det forekommer meg ganske innlysende at generelt sett må et lands regjering ha fullmakt til å handle i en viss situasjon. Hvis vårt land skulle komme opp i virkelige alvorlige vanskeligheter, må Regjeringen ha fullmakt til å handle, jeg hadde nær sagt, uansett om Stortinget er sammen eller ikke sammen. Å gjøre Regjeringens muligheter for å handle hvis vårt land skulle komme opp i virkelig alvorlige vanskeligheter ved et overfall, betinget av at en kunne få Stortinget sammen og der få gjort de nødvendige vedtak, vil etter min oppfatning generelt sett ikke kunne være noen brukbar fremgangsmåte.

Jeg er altså enig i at en gir en fullmakt som kan vare for 1 år ad gangen, men jeg tror ikke det er riktig å begrense den til bare den tid da Stortinget ikke sitter sammen.

Statsminister Gerhardsen: Når det var nokså mange som igår ga uttrykk for ønsket om å gjengi en del av det gjeldende vedtaket, hadde jo det sin forklaring i ønsket om å finne en formulering for Stortinget og enda mere for befolkningen i sin alminnelighet som skulle virke minst mulig oppsiktsvekkende. For mitt vedkommende vil jeg si at jeg også tiltales mere av den form som hr. Hambro antydet, og rent saklig sett kan jeg ikke se at det kan være noe å innvende mot det, hvis det ellers er en alminnelig oppfatning i komiteen.

Når det gjelder hr. Utheims antydede forslag om å begrense fullmakten til den tid Stortinget ikke er samlet, og da under den forutsetning at en skal ta sikte på å komme over til den svenske ordningen slik at Stortinget alltid når det går fra hverandre skal gi Regjeringen en slik fullmakt, synes jeg det er meget som taler for et slikt standpunkt. På den annen side er den redaksjon vi har på fullmakten, ikke egnet til det. Den er skapt i en bestemt situasjon, og preget av det. Skal en finne frem til en ordning som skal gjelde i årene fremover, tror jeg det er riktig at en gir seg noe mere tid til å utarbeide et utkast som kan danne grunnlaget både for komiteens og Stortingets behandling av og stillingtagen til det spørsmål. Jeg kunne tenke meg som det hele ligger an nå, med den tidsnød vi også er i i dag fordi Stortinget allerede imorgen skal reise fra hverandre, at en kunne følge det forslag hr. Utheim har antydet slik at en begrenser denne fullmakten til den tid Stortinget nå ikke er sammen. Det er det som er aktuelt i dag, det er det både Regjeringen og

Stortinget trenger, å kunne ha denne fullmakten i orden. Så kunne en forutsette at Regjeringen arbeider videre med saken og legger frem et forslag med en gang Stortinget igjen kommer sammen, der en også tar hensyn til de tingene hr. Bratteli nettopp nevnte, fordi det er en side av saken som en bør være oppmerksom på, om Regjeringen ikke også bør ha visse fullmakter selv i den tiden da Stortinget sitter sammen. Hvis en følger den fremgangsmåte, skulle vel den siste delen av forslaget være overflødig, som hr. Utheim også antydte.

Valen: Eg synest det er nokså naturleg at det ikkje kan vera tilfredsstillande at det berre heiter «til Stortinget trer sammen», for dersom Regjeringa er nøydd til å gjera tiltak, så kan dei ikkje stana i den augneblinken Stortinget kjem saman. Dersom vi skulle koma over til ei rutinemessig fullmakt her, som eg synest er svært naturleg og riktig, var det ikkje då naturleg å gje denne fullmakta i stil med den tidlegare, til 30. juni 1951? Det er jo i dette tenkt på at fullmakta skal gjelda både når Stortinget trer saman og ikkje saman. Det kan godt henda at denne forma her ikkje er den beste og den mest full-lødige for ei varig fullmakt, men så kunne ein i millomtida prøva å finna fram til ei form som kunne vera varig.

Eg synest heller ikkje det var turvande å ha dette tillegget, og i så fall måtte det vel vera nok det som står på side 2 her: «Komiteen går ut fra at Regjeringen så snart råd er forelegger Stortinget forslag om dekning av de utgifter som er forbundet med tiltakene.» Naturlegvis kan ein setja «godkjenning av tiltakene og dekning av utgiftene», men i og med at dette er ei fullmakt til å bruka pengar, skulle det vel dekkja føremålet at Regjeringa legg fram framlegg til dekkjing av dei utgiftene som er knytt til det.

Hambro: Jeg synes det er riktig som statsministeren antydte at Regjeringen arbeider videre med en formulering og at Stortinget eventuelt i høst kan vedta den i en form som svarer til de som er hr. Utheims hensikt og som da kunne gå inn i den permanente forretningsorden, hadde jeg nær sagt.

I den foreliggende situasjon synes jeg det er en vinning å gjøre det hele så kort som mulig, og jeg hadde tenkt meg følgende redaksjon:

«I møte den 10. desember 1948 ga Stortinget Regjeringen fullmakt til i tidsrommet inntil 30. juni 1950 å treffe sådanne beredskapstiltak som den internasjonale situasjon måtte nødvendiggjøre. Komiteen foreslår for Stortinget å fornye denne fullmakt således:» - Så kommer de tre punktene som står der, eventuelt med Natvig Pedersens ord i tredje punkt, at man istedenfor «Militære og sivile» setter «andre beredskapstiltak». Det som står nu på annen side kunne da gå ut, men det er mulig at det kunne være en vinning å sette til etterpå – jeg vet ikke engang om man behøver det – at «presidentskapet bemyndiges på vanlig måte til å innkalle Stortinget hvis det skulle finnes fornødent» - eller noe slikt. Det er ikke nødvendig, og derfor synes jeg ikke det behøver å stå noe mere. Da innbyr det til uhyre liten diskusjon og får et så ordinært utseende som mulig.

Moseid: Som jeg nevnte forrige gang, er jeg enig med hr. Hambro i at en slik redaksjon som han har antydnet, er ganske grei. Jeg er også av den mening som enkelte andre har hevdet her at man ikke kan begrense fullmakten til de tilfelle da Stortinget ikke er inne, Regjeringen må ha adgang til å arbeide med disse spørsmål også når Stortinget er kommet inn. Og de tre punktene kan være greie nok, jeg har ikke noe særlig å innvende mot dem. Rent redaksjonelt kan det være nokså likegyldig enten en setter som det står her eller som hr. Natvig Pedersen foreslo. Men det siste punkt legger jeg ganske stor vekt på.

Vi har dårlige erfaringer fra forrige krig. Det ble ikke ansett for å være nødvendig da det var nødvendig å innkalle Stortinget, og en må være klar over at det nytter ikke for oss å stå og vidne om hva vi tror i dag. Vi vet ingenting om situasjonen, den kan utvikle seg rent med lynets fart, vi har ikke noen forutsetninger for å kunne stille noe horoskop for den nærmeste fremtid, og selv slik som situasjonen ligger an i dag, ville jeg ansett det for mest betryggende at Stortinget fortsatte å være samlet. Jeg forstår at der ikke er stemning for det, men ihvertfall mener jeg det må være ganske klart at man ikke skal sitte på saken slik som man gjorde i 1939 fra måned til måned uten å gjøre noesomhelst for å få satt vårt forsvar i krigsdyktig stand. Så jeg mener det er nødvendig her å ha klart for seg at det har en realitet, en ganske vesentlig realitet.

Jeg kunne tenke meg at man kunne si at «komiteen går ut fra at når Stortinget er samlet vil Regjeringen så snart råd er forelegge Stortinget melding om de trufne og planlagte beredskapstiltak samt forslag om dekning av de utgifter som er forbundet med tiltakene. Videre går komiteen ut fra at Stortingets presidentskap vil sørge for å sammenkalle Stortinget hvis det ansees fornødent», - eller noe slikt. Da har de en oppfordring der til å følge med. Det er ikke grunn til i et demokratisk land å behandle Stortinget som en fare for en sånn situasjon. Det er jo en betryggelse, en beroligelse for folket at Stortinget er tilstede og på plass.

Torp: Jeg hørte på hr. Moseid igår også. Jeg hadde ikke tenkt å ta opp noen debatt om hva som hendte i 1939, jeg synes ikke det er nødvendig heller. Det forekommer meg at hr. Moseid er kommet med uttalelser på det område som skulle foranledige til en lang debatt og en gjentatt debatt, og skal vi absolutt ha en debatt, så får vi ta oss tid til det. Men jeg fulgte også med på det område, og jeg synes ikke det bør danne basis for oss i argumentasjonen om hva vi bør gjøre nu. Jeg synes hr. Moseid er nokså ensidig når han søker å referere de faktiske forhold i 1939. Det var jo også andre tilstede, og det kan vel være mange ting å si om en rekke politiske motstandere i så måte. Men jeg vil ikke ta det spørsmål opp. Jeg lot det være igår, og jeg hadde også tenkt å la det være i dag, men jeg ville gjerne ha sagt disse få ord.

Det er en annen ting også, som jeg synes er å sette tingene i gal belysning. Det finnes ikke noen her, såvidt jeg har kunnet forstå, som vil holde Stortinget utenfor. Jeg kan ikke skjønne hvilken foranledning det er, både i tide og utide, hr. formann, til å fortelle oss at vi skulle vise forakt overfor Stortinget! Jeg synes hr. Moseid der tar på seg en oppgave som er ganske overflødig. Vi er like sterkt som andre interessert i at Stortinget er med, men det er dette vi ønsker å ha sikret oss.

Hvis Stortinget ikke skulle være samlet, at da Regjeringen har den fullmakt som skulle være nødvendig for å handle på Stortingets vegne. Det er jo det vi streber etter her, og å gjøre den så omfattende som situasjonen i ugunstigste tilfelle tilsier oss å ha den.

Moseid: Jeg har ikke i løpet av krigsårene eller etter krigsårene møtt et eneste menneske som har vært i tvil om at det var en forsømmelse at ikke Stortinget ble innkalt høsten 1939, og jeg har da talt med tusenvis. Det var helt umulig å vinne tilslutning for den oppfatning at Stortinget hadde noe å gjøre i en så farlig situasjon. Jeg tok opp forslag i presidentskapet den 31. oktober om å kalle inn Stortinget. Statsministeren var til stede på Regjeringens vegne og motsatte seg det energisk. De øvrige medlemmer av presidentskapet bøyd seg for det, så jeg ble alene. Jeg tok opp forslaget påny i presidentskapsmøte i slutten av november. Statsministeren var tilstede på Regjeringens vegne og motsatte seg bestemt at Stortinget skulle komme sammen og de øvrige medlemmer av presidentskapet stemte mot mitt forslag om å kalle inn Stortinget. Dengang var ikke hr. Hambro med, han var i Genf. Jeg mener det er så alvorlige varsler at man nok skal feste seg ved det og lære av det.

Lavik: Eg synest den redaksjonen som hr. Hambro la fram var ein god redaksjon, eventuelt med eit slikt tillegg som hr. Utheim nemnde, og eg kjenner meg best nøgd med den redaksjonen. Det som er om å gjera, meiner eg er at Riksstyret får ei fullnøggjande fullmakt, slik at det har den handlefridomen som det treng om i dei situasjonane som eventuelt kan koma.

Til det siste som har vori nemnt, om Stortinget skulle gå frå einannan eller ikkje, vil eg seia at eg trur ikkje at Stortinget treng om å vera saman i den situasjonen som vi no er inne i. Eg trur det ville vekkja altfor mykje åtgaum dersom vi heldt Stortinget saman no, så eg meiner det er best at Stortinget går frå einannan. Eg synest ikkje stoda vår har kvessa seg til, og ingen kan seia med visse korleis stoda vil koma til å forma seg heretter, men eg reknar det som sjølvstod at presidentskapet må kalla inn Stortinget dersom *det* synest at stoda vert slik at Stortinget bør koma inn og vera med.

Vatnaland: Eg skal ikkje koma inn på det som hende i 1939. Eg seier meg samd i den formuleringa som hr. Hambro og fleire har peikt på, og at det gjeld å få fullmakta så stutt og så konsis som mogeleg.

Når det gjeld det andre her, som er nemnt på side 2 i utkastet, må eg seia meg samd i dei merknader som hr. Moseid har komi med, og likeins når det gjeld tillegget hans om at ein får melding om dei beredskapstiltaka som er trufne, og at det vidare må verta presidentskapet som må taka stode til når det kan vera påkravt at Stortinget vert samla. Eg må taka bestemt avstand frå den vurderinga som hr. Lavik no sist kom med når det gjeld å ha Stortinget samla under den situasjonen som no rår.

Formannen: Jeg tror at vi dermed kan anse debatten for avsluttet.

Såvidt jeg forstår er der enighet om at vi sløyfer gjentagelsen av hele denne gamle fullmakten, og bare sier: «Komiteen foreslår for Stortinget å fornye denne fullmakt således.» - Der er det et spørsmål som er reist. Det står i forslaget «inntil videre». Jeg forstår at der er enighet om å si «inntil Stortinget samles», under den forutsetning som statsministeren nevnte at Regjeringen bruker tiden foran høstsesjonen til å utarbeide et utkast til en fullmakt som kan ha den funksjon som hr. Utheim nevnte, og fornyes så å si automatisk.

Bratteli: Jeg er der virkelig i tvil om man bør sette tidsbegrensningen på den måten. Jeg tror forsåvidt det kan være ubetenkelig for disse høstmånedene, skjønt det vet vi jo ikke noe om, men forholdet blir jo det her, at selv om vi kommer frem til å gjenta fullmakten hvert år, kan en ikke gi den en slik tidsbegrensning. Hvis vi eksempelvis til høsten får en generell fullmakt som varer frem til 30. juni 1951 og landet skulle være kommet ut i konflikt før den tid og Stortinget ikke kan være i funksjon – hva så? I prinsippet tror jeg det er riktig å bruke formen «inntil videre» selv om det er klart underforstått her at en får seg forelagt et nytt utkast når Stortinget kommer sammen til høsten.

Moseid: Jeg er enig i det, og jeg uttalte meg for det forrige gang også. Jeg mener at det bør stå «inntil videre».

Formannen: Kan Utheim gå med på det forslag under de forutsetninger statsministeren nevnte?

Utheim: Under de forutsetninger som her er nevnt og etter de bemerkninger som er kommet fra statsministeren, har jeg ingenting å bemerke til det. Jeg forstår at jeg ser på spørsmålet presis på samme måte som statsministeren, og jeg aksepterer den formen der.

Hambro: Jeg har foreslått å ta ut også «inntil videre» og bare sette «fornye denne fullmakt således:» Det er overflødig å si «inntil videre» - når det ikke står noe annet, har Stortinget det i sin hånd. Og jeg deler den oppfatning som hr. Bratteli ga uttrykk for, at «inntil videre» lett kan misforstås.

Utheim: Jeg tror det er heldig at man tar ut «inntil videre.»

Moseid: Jeg har heller ikke noe imot det.

Formannen: Så kommer de tre punktene, og der har hr. Natvig Pedersen antydnet en forandring i punkt 3.

Statsminister Gerhardsen: Jeg vil be om at en der beholder «militære eller sivile beredskapstiltak». Punktene 1 og 2 omhandler begge militære tiltak, og hvis det står bare «andre beredskapstiltak», kan det forstås som om man tar sikte på bare

andre militære beredskapstiltak, og selv om en i komiteen her og i Stortinget og Regjeringen er klar over at det ikke ligger den begrensning i uttrykket, vil i all fall mange utenfor Stortinget kunne oppfatte det slik. Og jeg tror nettopp med sikte på det som ble nevnt her i går, at det er mange i dette land som er opptatt av indre sikkerhetsmessige ting, av forsyningsspørsmål og lignende, og som bør vite at fullmakten også i tilfelle omfatter slike sivile tiltak.

Moseid: Jeg er enig med statsministeren.

Sven Nielsen: Jeg tror det vil være tilstrekkelig bare å beholde punkt 3, og si at det gis fullmakt til å sette i verk de beredskapstiltak, militære og sivile, som ansees nødvendige. Det dekker de to foregående punkter. Der kan man altså si at det er hyggelig at vi som er med, vet at det er vedtatt at de kan holdes inne selv om de er dimittert, men det har man anledning til etter vernepliktsloven så sant Stortinget bevilger de dertil nødvendige midler, og det gjør det gjennom denne fullmakten, slik at man kan beholde dem som er inne, og andre kan kalles inn.

Kjøs: Jeg tror punkt 1 og punkt 2 bør bli stående som de er. Da er det klart at man har myndighet til å holde dem inne og til å kunne innkalle dem, så det ikke er noe tvil på det punkt.

Natvig Pedersen: Mitt endringsforslag tok bare sikte på den ting at muligens uttrykket «militære og sivile beredskapstiltak» ikke var omfattende nok. Hovedsaken i dette tilfelle er at den fullmakt til Regjeringen må være sådan at Regjeringen ikke skal stå overfor det tilfelle eller det problem: har vi fullmakter til å gjøre dette eller dette innenfor rammen av det som her er sagt? Men hvis statsministeren mener at det er tilstrekkelig omfattende i den form som foreligger her, så er det ikke av noen interesse for meg å opprettholde mitt forslag. Jeg ville bare nevne det til overveielse om man mente det var omfattende nok.

Sven Nielsen: Jeg har ikke noe imot det som her står, men når man skulle gjøre det så enkelt som mulig, mente jeg man kunne gjøre det på den måten jeg antydte og som jeg mener er absolutt fullt tilstrekkelig.

Formannen: Jeg har stor sympati for den tanke som hr. Sven Nielsen fremkastet, og jeg vil bare antyde at man kunne si at dersom det ansees nødvendig som sikkerhetsforanstaltning på grunn av den internasjonale situasjon, kan Kongen bestemme at det settes i verk de militære og sivile beredskapstiltak som ansees nødvendige.

Utenriksminister Lange: Jeg vil for min del også tilrå at punkt 1 og 2 blir stående, så det, ikke minst av hensyn til de innkalte, går ganske klart frem at det er en uttrykkelig fullmakt.

Formannen: Vel, siden det er tvil, får vi da beholde også punkt 1 og 2, og vi beholder da den formen i punkt 3: «Andre militære og sivile beredskapstiltak kan settes i verk.»

Jeg går da ut fra at det er enighet om det, og at det kan betraktes som enstemmig vedtatt.

Så kommer vi til det siste punkt, side 2 i innstillingen, hvor en rekke talere har foreslått at punktet skulle sløyfes. Jeg kunne tenke meg en slik formulering at man slo det hele sammen og sa: «Komiteen går ut fra at presidentskapet vil sørge for å innkalle Stortinget om situasjonen skulle gjøre dette nødvendig, og at Regjeringen så snart råd er forelegger Stortinget forslag om godkjenning av tiltakene og dekning av de utgifter som er forbundet med dem.»

Hambro: Jeg vil i hvert fall anbefale at man retter «nødvendig» til «ønskelig» - at man finner det ønskelig å innkalle Stortinget. *Nødvendig* blir et litt for markert uttrykk.

Formannen: Er det noen som har noe spesielt imot å ta det i den form?

Moseid: Med den forandring som hr. Hambro kom med, synes jeg det er en bra form slik som det nå er foreslått.

Formannen: Dette utkastet har visst alle fått, men for sikkerhets skyld vil jeg lese det opp:

«Innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite om forlengelse av den fullmakt Stortinget ga Regjeringen 10. desember 1948.

I møte 10. desember 1948 ga Stortinget Regjeringen fullmakt til i tidsrommet inntil 30. juni 1950 å treffe sådanne beredskapstiltak som den internasjonale situasjon måtte nødvendiggjøre.

Komiteen foreslår for Stortinget å fornye denne fullmakt således:

Dersom det ansees nødvendig som sikkerhetsforanstaltning på grunn av den internasjonale situasjon, kan Kongen bestemme:

1. Militære avdelinger og militært personell, som ellers skulle ha vært dimittert, kan fortsatt holdes inne.
2. Militære avdelinger og militært personell kan kalles inn til ekstraordinær beredskapstjeneste.
3. Andre militære eller sivile beredskapstiltak kan settes i verk.

Komiteen går ut fra at Presidentskapet vil sørge for å innkalle Stortinget om situasjonen skulle gjøre dette ønskelig og at Regjeringen så snart råd er forelegger Stortinget forslag om godkjenning av tiltakene og dekning av de utgifter som er forbundet med dem.»

Utheim: Det var et spørsmål jeg vil få lov til å reise til overveielse. Det står: «Dersom det ansees nødvendig som sikkerhetsforanstaltning på grunn av den

internasjonale situasjon, kan Kongen bestemme:» Bør det ikke der tilføyes: - kan Kongen eller den han gir fullmakt til bestemme - ? I den forrige fullmakt het det også: «kan Kongen» - det vil si at det skal skje ved kongelig resolusjon. Det må være adgang for Kongen til å kunne bemyndige et departement til å kunne utferdige disse bestemmelser uten at det skal måtte skje ved kongelig resolusjon. Jeg nevner det til overveielse.

Sven Nielsen: Er det nødvendig å gjenta dette om at «dersom det ansees nødvendig som sikkerhetsforanstaltning»? Det står jo i den gamle fullmakt, og den forlenges.

Formannen: Det må vel stå som begrunnelse, ellers vil fullmakten henge noe i luften.

Hvordan stiller komiteen seg til hr. Utheims forslag om at det skal stå: - «Kongen eller den han gir fullmakt til».

Moseid: Jeg mener det bør stå som det står.

Hambro: Jeg er enig med hr. Moseid i det.

Lavik: Eg gjev òg min stønad til det.

Utheim: Jeg vil ikke insistere på det. Jeg ville bare reise spørsmålet.

Formannen: Vel da skulle vi anse oss ferdige med innstillingen som kommer til behandling imorgen. Jeg tror altså at det da vil være en stor fordel om innstillingen bare blir lest opp, og at det ikke blir noen debatt.

Utheim: Jeg synes det må være en selvfølgelig forutsetning at det ikke reises debatt om dette. Vi må se å få det over i – som jeg tidligere så sterkt har fremhevet – en rent rutinemessig ordning, så det ikke skal behøve å fremkalle noen debatt.

Formannen: Og at man da gir beskjed om at ikke bare komiteens medlemmer, men også andre avholder seg fra debatt.

Så har utenriksministeren en del opplysninger å gi om situasjonen.

Utenriksminister Lange: Jeg nevnte i går at vi hadde instruert våre representanter om å forhøre seg, og det er innløpet – i natt og i formiddag – en del reaksjoner som jeg tror det er riktig å meddele komiteen når den er samlet.

Den første er fra admiral Horve som har snakket med sin kollega, den britiske representanten i den militære komite for den nord-europeiske region, Mr. Huddleston, som har sagt at situasjonen i det fjerne østen hittil har vært noe usikker, men nå begynner å ta form. At Sovjet-Samveldet ikke har bundet seg til noen endelig avgjørelse angående sin stilling til det koreanske problem og for tiden

forsøker å vinne tid, er det alminnelige inntrykk – og det bekreftes av ordlyden i det offentliggjorte svar til De Forente Stater, hvor Sovjetregjeringen så sterkt understreker prinsippet om ikke-intervensjon. – For øyeblikket, fortsetter han, ventes *ikke* en alminnelig krig. Problemet ventes ikke å medbringe noen endring for det nord-atlantiske område *i nærmeste fremtid*. – *Det* forbehold tar han altså.

Så har vi fått en lang melding fra ambassadør Prebensen som har hatt en samtale med fung. utenriksminister Younger. Han gjengir i et sammendrag hva Mr. Younger uttalte:

Den britiske regjering har uten å nøle sluttet opp om den amerikanske politikk, og Storbritannia er etter å ha stillet sine sjøstridskrefter i det fjerne østen til amerikanernes disposisjon nøyaktig i samme stilling som De Forente Stater. Også Storbritannia har nå rettet den samme henvendelse til Moskva, som er blitt offentliggjort i U.S.A. – altså om å gjøre sin innflytelse gjeldende overfor Nord-Korea.

Den britiske regjering er helt oppmerksom på at den ikke intervensjonerer til fordel for et særlig utviklet demokrati, og likeså at Koreas strategiske betydning ikke er særlig stor. Dette er også den amerikanske mening. Regjeringen mente imidlertid at uten en bestemt holdning ville en fått en utvikling i likhet med den som startet med Etiopiakonflikten. Den britiske regjering mener at hvordan det enn går, kunne den ikke handle anderledes enn den har gjort. Den anser det for meget vanskelig å tro at Korea-saken vil utvikle seg til en storkrig da Moskva ikke ønsker krig nå. Younger understreket at Moskva i det hele tatt ikke har kompromittert seg, og ingen har heller direkte beskyldt sovjet-russerne for det. De har derfor full anledning til å unngå å sette saken på spissen.

Det britiske etterretningsvesen har ikke kunnet konstatere at sovjet-russerne forbereder seg på storkrig. Heller ikke i Østersjøområdet, som Prebensen særlig nevnte. Younger svarte, på spørsmål om Korea-saken kunne være avledningsmanøvre for en aksjon for eksempel mot Jugoslavia, at som nevnt foreligger det ikke noe om sovjet-russiske forberedelser. Han føyet til at man hadde vært inne på tanken om avledningsmanøvre, men en hadde særlig tenkt på det nære østen.

Younger var enig i at U.S.A.s overtagelse av beskyttelsen av Formosa i høyeste grad ville gjøre det vanskelig å løse spørsmålet om Peiping-regjeringens representant i F.N. Korea-konflikten ville antagelig også gjøre det vanskelig å etablere diplomatisk forbindelse mellom London og Peiping. – Vi står i denne saken nøyaktig i samme stilling som vi i likhet med Storbritannia ennå ikke har fått noen ordning med representasjon i Peking.

Konklusjonen av samtalen er at det er Prebensens inntrykk at den britiske regjering som vanlig tar begivenhetene med stor ro, og på Prebensens uttrykkelige spørsmål svarte Younger at utenom særlige tiltak i forbindelse med Korea-krigen, har ikke den britiske regjering tatt militære forholdsregler av noen art. Forsvaret av Hongkong ansees allerede vel forberedt.

Fra ambassadør Morgenstjerne er det kommet beskjed om at Morgenstjerne kom for sent frem til Washington i går til å kunne treffe utenriksminister Acheson,

som skulle holde en tale. Men han hadde hatt en samtale med Assistant Secretary, Mr. Perkins, som imidlertid hadde lite av konkrete opplysninger å gi. Perkins sa at bortsett fra visse konsentrasjoner langs grensen mot Jugoslavia og Bulgaria, hadde State Department ikke noen bestemte opplysninger som tydet på at Sovjet-Samveldet planla et snarlig angrep i Europa. Han anså det imidlertid ikke utelukket at Korea-aksjonen er satt i verk for å avlede oppmerksomheten fra mulige fremstøt annetsteds. Morgenstjerne forsto Perkins slik at Amerika ikke kunne tenke seg å stanse sin aksjon før nord-koreanerne er drevet tilbake til eget område, og at hertil egnede skritt ville bli tatt, innbefattet om nødvendig – landsetting av amerikanske tropper. Perkins sa at regjeringen var overmåte tilfreds med oppslutningen om den amerikanske politikk, både innen- og utenlands. Dette gjaldt også president Trumans avgjørelse angående Formosa. Morgenstjerne sier til slutt at han vil orientere seg videre og innberette senere.

Så har vi fått en ny melding fra ambassaden i Moskva.

Det er en enstemmig oppfatning hos de militære observatører i Moskva at Korea-konflikten sannsynligvis ikke vil medføre inngripen av den sovjet-russiske krigsmakt. Pressens holdning støtter denne oppfatning. Syd-Koreas militære sjanser bedømmes som dårlige.

Det er det vi har av meldinger til belysning av situasjonen.

Fra generalsekretæren i De forente Nasjoner er det kommet et sirkulær-telegram hvor han henleder alle medlems-regjeringers oppmerksomhet på den resolusjon som ble vedtatt den 27. juni og som anbefaler medlemmene av De Forente Nasjoner å gi slik hjelp til den koreanske republikk som måtte være nødvendig for å vise tilbake det vepnede angrep og gjenopprette internasjonal fred og sikkerhet i området. «For det tilfelle at Deres regjering er i den stilling at det kan gi slik hjelp, vil det lette iverksettelsen av resolusjonen, hvis De vil være så elskverdig å gi meg opplysning så snart som mulig om hva art hjelp De i tilfelle kan yte.»

Den form henvendelsen har fått, kan tyde på, at hvis medlemslandene mener seg ikke å være istand til å yte noen hjelp, bør de helst ikke reagere, fordi man helst ikke vil ha noe negativt svar. Vi drøftet det i Regjeringen og vi kunne tenke oss å sende et svar, hvor vi sa at den form for hjelp som Norge i tilfelle kunne yte, hvis konflikten ble av det omfang at det ble aktuelt, måtte være å stille til rådighet noe tonnasje, og at vi har satt i gang undersøkelser om hvilken tonnasje som kan frigjøres på kort varsel, - og nøye oss med det som en første reaksjon.

Industriministeren mente så videre at det er en del tankskipstonnasje i østasiatiske farvann som kan frigjøres på kort varsel, og at det kunne være riktig å stille den til disposisjon hvis det blir aktuelt. En av medlemmene i De forente Staters faste delegasjon ved F.N. har overfor vår delegasjon sagt i går at den amerikanske regjering ennå ikke hadde tatt noe definitivt standpunkt om hvilken hjelp Norge eller andre medlemsstater kunne tenkes å bli oppfordret til å gi. Rådslagning pågår mellom representanter for de land som har vepnede styrker i nærheten av krigsskueplassen, og det legges åpenbart vesentlig vekt på først å avslutte disse drøftelser. Vedkommende lot til å mene at det i hvert fall i første omgang bare ville

være spørsmål om en «token assistance» altså en mere symbolsk hjelp, fra de andre medlemsstater. Jeg kunne tenke meg, hvis det ikke kommer noen innvending her i komiteen, at man sendte et sådant svar som jeg antydte, at det var i *den* form vi kunne tenke oss å være til nytte, og at vi da satte i gang undersøkelser for å bringe på det rene hva der kunne skaffes til veie.

Formannen: Jeg vil takke for opplysningene og høre om noen forlanger ordet.

Hambro: Jeg vil nødig ha uttalt noe bindende om det svar vi skulle gi; jeg tror det er noe vi skal tenke meget nøye igjennom. Selv om det er en «token assistance» vi gir tilsagn om, kan det ha en ganske lang politisk rekkevidde for oss, så jeg synes vi skal overveie det meget nøye før vi gjør det. Jeg vet ikke om det har noen interesse, men jeg hadde tilfeldigvis i går og i forgårs besøk av en amerikaner som i over et år hadde vært observatør for den amerikanske generalstab i Korea, og han sa at etter hans kjennskap til forholdene, trodde han ikke det var Russland som direkte hadde fremprovosert dette. Han sa at koreanerne er på det verste stadium av politisk pubertet, man kan når som helst få en mobb av nord-koreanere eller syd-koreanere til å gjøre hva som helst. Den som opplevde valgene til nasjonalforsamlingen i Syd-Korea, vil jo ha et vidunderlig inntrykk av det, de begynte med 422 innregistrerte politiske partier. General Hodge som representerte McArthur, hadde et møte med de forskjellige ledere og ba dem om å prøve å konsentrere sitt politiske liv og til slutt under sterkt press fikk han det redusert til 38 politiske hovedpartier som hver hadde noen grupper med seg. De som kjenner dem, sa han, vet hvor uberegnelige de er, så det inntrykk de hadde, sa han, er at det er et utbrudd av en viss spontan begeistring over at de har fått noen våpen og noe å rutte med, og vi som har vært derborte, tror at russerne muligens er mer forsiktige. – Jeg vet ikke om det hadde noen interesse overhodet å gjengi dette. Mannen hadde trodd at han skulle få noen ukers sommerferie i Norge, men han ble kalt tilbake til den gjerning han hadde. Men i hvert fall på meg virket det noenlunde beroligende å høre hva en militær observatør der borte fra mente.

Utenriksminister Lange: Jeg kan være enig med hr. Hambro i at vi skal ikke forhaste oss, og etter den opplysning som foreligger fra New York-delegasjonen i den siste meldingen jeg nevnte, kunne det være en tanke at vi ba delegasjonen undersøke hos generalsekretæren om han ventet seg noen reaksjon, før vi ga svaret, men vi kunne samtidig orientere via delegasjonen om i hvilken retning vi kunne tenke oss å være til nytte.

Hegna: I utenriksministerens redegjørelse i går syntes jeg den lød svært tilfredsstillende den reaksjon som man kunne merke hos vår delegasjon ved Sikkerhetsrådet eller hos formannen i Sikkerhetsrådet, at man skal stille seg noe avventende, idet de ville ha noenlunde sikre opplysninger om hva det faktisk foregikk der borte. Jeg tror at den innstillingen der også fortsatt vil være berettiget i

særdeleshet siden jo meldingene til dels er ganske motstridende, og man kan vel si at innenfor et sådant område kan det, før der er fastlagt noen bestemt politikk, skje ting som man ikke sådan uten videre kan gi sin tilslutning til. Det kom jo en melding nå, men som ble dementert, det var meldingen om at det fra amerikansk side, fra McArthurs hovedkvarter, skulle treffes militære forholdsregler også nordenfor 38. breddegrad, men det var tilknyttet den kommentar at det innebar at aksjonen i Korea ikke lenger begrenset seg til Sør-Korea, men at som avslutning på den aksjon ville man også få innlemmet Nord-Korea innenfor dette området. Så vidt jeg forstår, er meldingen siden dementert, og det kan vel da bety at det ikke er enighet om en sådan politikk. Men så vidt jeg forstår, må jo F.N.s politikk i første omgang i all fall gå ut på å etablere der en status som svarer til den som eksisterte før begivenhetene begynte å hende søndag morgen. Jeg tror derfor også at det vil være riktig å stille seg litt avventende med hensyn til den henvendelse som er kommet fra generalsekretæren i den retning som utenriksministeren nå sist antydet.

I redegjørelsen i går ble det stillet spørsmålet om hva slags stab Norge hadde når man gikk i gang med under disse forhold å ha formannsstillingen i Sikkerhetsrådet. Det ble gitt svar på det, og jeg skal ikke si mere om det. Jeg tror alle er enige om at i denne situasjon er det overordentlig viktig å ha en meget god stab. Man kan selvfølgelig si at kommunikasjonen derfra og hit er så pass god at det innebærer tilstrekkelig sikkerhet, men det fremgikk også ganske tydelig av redegjørelsen i går at i første omgang hadde delegasjonen vært tvunget til i ganske stor utstrekning å handle ut fra eget skjønn. Som jeg tidligere har nevnt, synes jeg at den da handlet forsiktig og slik at vi har grunn til å være tilfreds med det, men det kan selvfølgelig bli mange meget kritiske situasjoner, hvor det vil være av stor betydning.

Til slutt vil jeg nevne en sak som jeg ikke er helt sikker på skulle nevnes i denne sammenheng, den skulle vært nevnt i forbindelse med foregående sak. Der diskuterte vi jo et spørsmål som berørte tiltak som vi må treffe i den foreliggende situasjon. Jeg nevnte i går i debatten at det spesielle tiltak som der var nevnt, var berørt og kanskje litt overflødig stillet i relieff i Forsvarskommisjonens innstilling. Nå er vi jo kommet frem til en konklusjon som svarer til det hovedsynspunkt som der er utformet. Men det finnes også andre ting i Forsvarskommisjonens innstilling som ut fra beredskapshensyn kan være av meget stor betydning i den situasjon man nå har. Forholdet er jo ganske enkelt blitt det, slik som tiden har gått, at Forsvarskommisjonens innstilling ligger delvis som en sperring for behandlingen av en rekke enkelte ting som ellers sannsynligvis ville være blitt tatt opp. Man fikk altså først dette at man skulle få en melding i mai, og ha prinsippdebatten i juni. Det vet vi nå er utskutt. Da må vi regne med at prinsippdebatten kanskje kan finne sted i høstsamlingen, og så kommer da proposisjonene etterpå. Det vil ta en del tid. Det er en hel del tiltak som er antydnet der, som overholdet ikke berøres av prinsippdebatten, og jeg vil be Regjeringen se etter, om ikke der kunne være ting som man eventuelt kan forberede for behandling i høstsamlingen på samme måte som tilfellet nå er blitt når det gjelder den spesielle fullmakt vi nettopp nå har behandlet.

Utenriksminister Lange: Til hr. Hegnas påpeking av det jeg sa i går, at delegasjonen i første omgang hadde vært i tvil om de foreliggende opplysninger var uttømmende, vil jeg gjerne gi denne tilleggsopplysningen som fremgår av meldingen fra delegasjonen, at det som gjorde utslaget for delegasjonens stemmegivning, var en intervensjon fra generalsekretæren som sa at i tillegg til det som forelå fra Korea-kommisjonen, hadde han fra kilder som han av gode grunner ikke kunne angi nærmere, helt sikre beviser for at det her forelå en vel forberedt og planlagt aggresjon. Det var det som gjorde utslaget ikke bare for den norske, men også for flere av de andre delegasjoner. Ellers venter vi jo hver time på en reaksjon fra Sunde, som vi har bedt oppgi hva han mener seg å måtte trenge av forsterkninger både av underordnet personale og eventuelt av politiske rådgivere i den tid han er formann i Sikkerhetsrådet, og vi er innstilt på å gi ham all den hjelp han måtte synes han trenger i denne måned.

Formannen: Jeg vil gjerne si et par ord om det utkast til svar som utenriksministeren refererte, og som enkelte her har uttalt sine tvil om. Jeg tror ikke at vi i denne situasjon godt kan la være å gi et svar som i all fall antyder at om det blir nødvendig, er vi rede til å være med. Jeg tror man her skal huske på at det er en av Atlanterhavspaktens makter, den viktigste av dem, som er gått til aksjon, dernest at det er en F.N.aksjon, den skjer i F.N.s navn, og jeg mener at vi kan ikke her stille oss helt negativt og si at Amerika får bære byrdene alene, vi synes det er helt ypperlig at Amerika opptre på den måte det gjør, men vi vil ikke selv stikke våre fingrer bort i dette. Her er også det meget vesentlige hensyn at for Amerika er det selvsagt meget om å gjøre at dette blir – om det så bare er symbolsk – en F.N.aksjon og ikke en rent amerikansk aksjon. Jeg synes derfor man skulle sende et svar som noenlunde er i samsvar med det som utenriksministeren har antydnet. Det kan kanskje avdempes endel ytterligere, men jeg synes ikke vi kan ta den stilling at vi ikke svarer. Det tror jeg bl.a. ville ha en meget uheldig innflytelse i Amerika.

Moseid: Så vidt jeg forsto utenriksministeren, mente han ikke det var nødvendig i dette møte å ta stilling til det spørsmål som formannen var inne på nå, og da vil jeg anse det for ønskelig at det blir anledning til å drøfte det videre hvis det er forutsetningen at den utvidede utenrikskomite skal bli tilbake i Oslo noen dager, - jeg vet ikke om det er avgjort noe om det.

Med hensyn til situasjonen, ville det jo være gledelig om det forholder seg som hr. Hambros kilde mente at Sovjet ikke hadde noen finger med i spillet her, men det vil vel være nokså uforsiktig av oss å gå ut fra det. I det hele kan alle muligheter foreligge, det er ikke riktig av oss bare å se på den lyseste situasjon. Det er vel grunn til å tro at Sovjet ikke for tiden ønsker direkte å fremkalle en verdenskrig, men det er vel nokså stor grunn til å frykte for at Sovjet vil være interessert i å aktivisere uroen over alt hvor det har anledning til å få den til å blusse opp – i China overfor Formosa, i Indo-China, på sydhavsøyene. Det vil være meget i Russlands tidligere politikk som kunne tyde på at der er en slik plan, en meget farlig

plan, ikke bare for den nærmeste fremtid, men det kan bli en langvarig ødeleggelse gjennom en slik aktivisering av de felter hvor Sovjet har en direkte og sterk innflytelse. Jeg tror derfor at vi må være forberedt på at vanskelighetene kan bli meget store. Jeg vil tro at det er riktig å være på vakt fra dag til dag for å orientere oss om hva som skjer. Personlig ville jeg føle det som en uventet glede om det skulle vise seg at Sovjet står utenfor her.

Formannen: Med hensyn til det spørsmål hr. Moseid nevnte, vil jeg si at jeg hadde til hensikt å foreslå at komiteen tar et møte mandag eller tirsdag, kanskje fortrinnsvis tirsdag, så får vi da se hvordan situasjonen ligger an, og hvordan vi videre skal forholde oss.

Natvig Pedersen: Jeg nevnte at hvis det var behov for det, måtte det være en selvfølge at denne komite ble sittende noen dager, men det ble jo ikke tatt noen endelig avgjørelse i forrige møte, og jeg regnet med at det spørsmål fikk vi da drøfte i dag om det var et virkelig behov for det. Jeg kunne tenke meg at etter den enstemmige innstilling vi har avgitt, og etter de opplysninger vi har fått i dag og får imorgen, var det kanskje ikke noe absolutt behov for å bli sittende her, men at vi selvfølgelig til enhver tid må være klar over at denne komite må være forberedt på å komme sammen på kortest mulig varsel, og jeg kunne også tenke meg at vi for dem som bor lengst borte må treffe ekstraordinære tiltak, så vedkommende har prioritet på fly for å reise til Oslo.

Med hensyn til dette spørsmål som utenriksministeren nevnte her, forekommer det meg at det må være berettiget for et land som vårt – den minste av Atlanterhavs-statene og kanskje den mest utsatte når vi ser det i internasjonal målestokk – å følge den veien som utenriksministeren nevnte, at vi undersøker hos våre representanter der borte om det er så at man venter et positivt svar på dette fra hver enkelt deltager, og da kunne man jo naturligvis overfor våre egne representanter antyde den hjelp det kunne være tale om fra vår side. Men jeg tror at den forsiktighet må det være helt forsvarlig for vår del å ta når det gjelder dette spørsmål.

Utheim: Jeg vil også si at skal man svare noe, ville jeg foretrekke at man gjør det på den måte utenriksministeren antydet sist, det som altså fikk tilslutning fra hr. Natvig Pedersen.

Forøvrig må vi jo få klarlagt om vi skal være her i byen nå. Etter det som passerte i går, forstår jeg det så at forsvarsministeren reiste til England i morges, og at han meget snart kommer tilbake, og jeg syns nok det var av interesse at vi hadde en sammenkomst mandag eller tirsdag etter som det passer forsvarsministeren og Regjeringen for øvrig.

Torp: Jeg synes nok at vi i de disposisjoner som vi mener å måtte treffe, bør gå ut fra at Sovjet har en finger med i spillet. Det er gledelig hvis det ikke har det, men det kan jo tenkes at situasjonen i seg selv virker slik at når det nå ikke har

kompromittert seg på noen måte, kan det bidra til at det ikke trer frem klart og tydelig, men jeg synes at vi i våre disposisjoner bør gå ut fra at Sovjet har en finger med i spillet.

Når det gjelder det spørsmål utenriksministeren har nevnt, synes også jeg som formannen at vi kan ikke godt la være å gi tilkjenne – når vi står overfor noe som vi mener kan være innledningen til at det bryter ut en krig – at vi også som medlemsstat erklærer oss villig til å yte vårt bidrag. Vi har ikke svært mange ting å stille inn, det er så – jeg understreker at vi skal vise all mulig forsiktighet, og det er kanskje det forsiktigste å følge den siste anvisning som utenriksministeren ga – men jeg vil gjerne understreke at min oppfatning er den som formannen har gitt uttrykk for.

Når det gjelder komitemøtet, er mitt inntrykk her i dag at vi trenger nok flere opplysninger og orienteringer etter hvert; men jeg vil nok gjerne si at jeg går på mange måter roligere fra dette møte enn jeg har vært i de siste dagene. Jeg skulle da tro at for å få inn de opplysninger som utenriksministeren får i løpet av i morgen og søndagen, skulle det tilsi at vi hadde et møte – la meg si tirsdag – da har vi kanskje også fått hjem forsvarsministeren fra London – og så kunne vi da se videre på den situasjon som forelå på det tidspunkt.

Hambro: Jeg er enig i at vi bør søke å få et sådant møte tirsdag, jeg tror det vil være nyttig. Jeg er ikke for min egen del så absolutt rolig fordi om det tilsynelatende er rolig på fronten. Ingen av oss vet hva som kan hende i hvilket som helst øyeblikk, og jeg tror det ville være ytterst uriktig å skjule for oss selv at det når som helst kan oppstå en eksplosjon.

Sven Nielsen: Så vidt jeg vet, kommer forsvarsministeren tilbake i morgen. Kunne man da ikke likeså godt ha et møte mandag som tirsdag?

Formannen: Vi er 20 mann som går her. Jeg har ingen ting imot å gå, men det er ingen grunn til at vi går her lenger enn nødvendig. Når jeg foreslo tirsdag, var det for å trekke det litt lenger ut for kanskje å ha litt mere oversikt over situasjonen.

Utenriksminister Lange: Jeg vil allikevel be om at man venter til tirsdag selvom det er mange man da må be om å gå her så lenge. Jeg tror det da kan være utsikt til at vi har noe mer fyldige opplysninger. Enda har jo ikke Sovjetsamveldet egentlig vist noen reaksjon. Det er meget mulig det kommer til å holde oss i den spenning og uvisshet i måneder, men der er også den mulighet at en mere avgjørende reaksjon kommer i løpet av noen dager.

Sven Nielsen: Nei, ansees det nødvendig at vi er her, så er det ikke min mening å foreslå møtet satt til mandag.

Formannen: Da foreslår jeg at vi møtes her tirsdag kl. 11.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen, møte 30. juni 1950 kl. 13

Møtet hevet kl. 14.35.